

ΙΣΟΤΗΣ

ΕΛΛΥΘΕΡΙΑ

ΚΗΛΟΥΦΕΥ

Α Θ Η Ν Α

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΤΕΚΤΟΝΙΚΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1893

ΙΣΟΤΗΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ

Α Θ Η Ν Α

ΤΕΚΤΟΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΜΗΝΙΑΙΩΝ

ΣΥΝΑΡΩΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΚΛΗΡΟΤΕΑ	ΕΚΔΟΤΑΙ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ
'Εν Ἑλλάδι δρ. 5	ΑΘ. Ε. ΒΡΥΖΑΚΗΣ
'Εν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 5	'Ιπ. P. † μέλος τῆς Μ. Ἐκκλ. Ἀνατ. τῆς Ἑλλάδος τέως Σεβ. τῆς Σ. Στ. « Ἀθηναῖς ».
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΑΝΤ. Ι. ΧΑΛΙΚΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΘ. ΒΡΥΖΑΚΗΝ	'Ιπ. τοῦ P. †, τέως Μεγ. Ἐκκλ. Ἑλλάδος Ἀτ. τῆς Μ. Ἐκκλ. Ἀνατ. τῆς Ἑλλάδος Ἀτ. τῆς Σ. Στ. « Ἀθηναῖς ».
ὁδὸς Πανεπιστημίου, ἀρ. 26. - Ἀθήνας.	
Τὰ χειρόγραφα δημοσιεύμενα ἢ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.	

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ

Γνωστὸν ὅτι συνέβη καταγγελίας, γενομένης ὑφ' ἐνὸς τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος, ὅτι ὁ ἀρχιμανδρῆτις κ. Εὐγένιος Δεπάστας εἶναι τέκτων, ἢ ἡ Σύνοδος προὐκάλεσε τὸν ἀρχιμανδρῆτην τοῦτον νὰ ὑπογράψῃ λίβελλον, ὅτι εἶναι τέκνον πιστὸν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ὅτι δὲν ἀνήκει εἰς τὴν Ἑταιρείαν τῶν τεκτόνων, ὅτι δὲ ἡ ἐπιρωφθεῖσα κατ' αὐ-

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησία καὶ τεκτονισμός, ὑπὸ Ἀ. Βρυζάκη σελ. 113

Προσλαλιὰ ἀδ.: Φίλωνος πρὸς τὸν νεωστὶ μνηθέντα ἀδ.: Γ.: Χοῦδᾶν Γυμνασιάρχην » 117

Ὁ ἀδ.: Paul de Réglā καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὑπὸ Α. Βρυζάκη » 120

Ἄνὰ τὰς Στοάς, ὑπὸ Α. Βρυζάκη » 120

Περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ τεκτονισμοῦ καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὑπὸ Α. Βρυζάκη » 121

Ἀδελφικὰ συμβάντα » 128

τοῦ μομφῆ αὐτῆ εἶναι καθαρά συκοφαντία, ἣν ἀποκηρύττει ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ὁ λίβελλος ὑπεγράφη καὶ ὁ ἐψηφισμένος ἀρχιμανδρότης ἐγένετο ἀρχιεπίσκοπος Χαλκίδος, χειροτονηθεὶς κατὰ τὰ τεθεσπισμένα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ περιβληθεὶς τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν μανδύαν.

Δὲν θὰ διατρέψωμεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἂν ὁ Εὐγένιος Δεπάστας εἶναι ἀδελφὸς τέκτων, διότι τοῦτο δὲν χρῆζει οὐδεμιᾶς συζητήσεως, οὔτε περὶ τὸ διατί οὗτος ὑπέγραψε τὸν προταθέντα λίβελλον. Ὁ μεμνημένος δὲν δύναται νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ιδιότητά του εἰς ἀμνήτους, καὶ μάλιστα φανατικούς, πολὺ δὲ μᾶλλον νὰ ὑπογράψῃ ἔγγραφον ὁμολογίαν περὶ τούτου. Τὸ ζήτημα τὸ ἐξετάστέον εἶναι διατί προετάθη ὁ λίβελλος καὶ χάριν τίνος σκοποῦ ἢ Σύνοδος ἐπέμεινε εἰς τὴν ὑπογραφὴν του.

Εἶναι ἄρα ἡ ἔταιρεία τοῦ τεκτονισμοῦ ἀντιχριστιανική; Εἶναι ἀνήθικος; Εἶναι κακὴ; Ἐπαγγέλλεται τὴν ἐκμηδένισιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐξαχρείωσιν αὐτοῦ, καὶ τῆς κοινωνίας τὴν ἀποσύνθεσιν; Ἄν τοῦτο εἶναι ἀληθές, διατί ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς περιλαμβάνει τὰ χρηστότερα μέλη πάσης κοινωνίας, διατί διδάσκει τὴν ἀρετὴν, τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου καὶ πάντα τὰ παραγγέλματα, τὰ ὅποια καὶ τὸ εὐαγγέλιον διδάσκει, διατί ἀνέδειξε διδασκάλους τῶν ἐθνῶν καὶ συγγραφεῖς ἐξόχους, διατί αἱ ἀρχαὶ αὐτῆς εἶναι τὸ εὐαγγέλιον τῆς προόδου, τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ἠθικῆς; Ἄν δὲ δὲν εἶναι ἀληθές, τότε διατί αὐτὴ ἡ κακὴ ἰδέα, ἡ ἐπικρατούσα παρὰ πολλοῖς φανατικοῖς, διατί ἀπὸ ἀπαλῶν ὀνύχων μετὰ φρίκης ἀκούομεν τὸ ὄνομα **μαδῶνος** προφερόμενον ὑπὸ τῶν γονέων ἡμῶν, τὸ ὑποδηλοῦν πάντα κακὸν ἄνθρωπον, μὴ σεβόμενον τὰ ἱερά καὶ τὰ ὅσια; διατί καὶ παρὰ ταῖς ἀνεπτυγμέναις τάξεσιν ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα αὕτη καὶ ὑποστηρίζεται καὶ γράφεται καὶ λέγεται, ἄνευ σχολίων, ἄνευ ἄλλης τινὸς ἐξηγήσεως οἷας δῆποτε;

Εἶναι περιττὸν νὰ διατρέψωμεν ἐνταῦθα ἐκθέτοντες ἱστορικὰ γεγονότα, πιστοποιοῦντα ποῦ ἐγκρατεῖται ἡ πλάνη, διότι τὸ πᾶν εἶναι ἀπλούστατον, μὴ χρῆζον ἐκτεταμένης ἀναλύσεως. Ὁ τεκτονισμὸς εἶναι ἡ ἔταιρεία ἐκείνη, ἣτις ἀνεγεννήθη ἵνα πατάξῃ τὴν τοῦ καθολικισμοῦ φαρμάκιναν, τὴν ἀπειλήσασαν διὰ τῆς ἱεραῆς ἐξέτασεως τὴν ἐλευθερίαν τοῦ κόσμου. Ὁ τεκτονισμὸς εἶναι ἡ ἔταιρεία ἐκείνη, ἣτις ἐν μέσῳ τοῦ σκότους τοῦ Μεσαιῶνος καὶ τῶν προ-

λήψεων, ὡς ἀκτὶς φαεινῆ, ἔδειξε τὴν ὁδὸν τῆς ἐλευθερίας εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἐξήγαγεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦς ὄνυχας τῆς δουλείας καὶ τὰ βασανιστήρια τῶν ἱεραξισταστῶν, ἀνύψωσεν αὐτὸν εἰς τὴν περιωπὴν, εἰς ἣν ἴσταιται νῦν, καὶ τὸν ἐχειροφάτησε καὶ τὸν ἐδίδαξε καὶ τὸν ἐφώτισεν· ὁ τεκτονισμὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἤρπασεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Πάπα τὴν ἀρχόνην καὶ τὴν μαστίγα καὶ ἐκλείσεν ἐρημητικῶς τὰς καιακόμβας, ἐν αἷς ἐτελοῦντο τὰ φρικωδέστερα ἐν ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος ἐγκλήματα, ὅστις, τέλος, κατέρριψεν αὐτὸν ἐκ τοῦ ὕψους τῆς Καθέδρας, ἐνώπιον τῆς ὁποίας καὶ ἐπὶ τὴν πτέρναν τοῦ Ποντίφικου ἐκλινον τὴν κεφαλὴν Βασιλεῖς καὶ Ἀυτοκράτορες, θεωροῦντες ὑψίστην τιμὴν νὰ ἐγγίσωσι τὰ χεῖλη των ἐπὶ τοῦ ἀγίου ποδός του· ὁ τεκτονισμὸς τέλος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ὑπέδειξεν ἐν ἑκάστῳ τὴν θέσιν του καὶ ἔταμε νέαν ὁδὸν προόδου καὶ πολιτισμοῦ καὶ κατέστησε σεβαστὰ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου συμφώνως ταῖς ἀρχαῖς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ καθήκοντος

Ἀπέναντι τοιαύτης φαρδαίας κατὰ τοῦ παπισμοῦ ἐπιθέσεως ἦτο δυνατόν οὗτος νὰ ὑπνώσῃ νήδυμον καὶ ν' ἀφήσῃ νὰ θριαμβεύσωσιν, ἄνευ πολέμου οἰουδήποτε, αἱ ἀρχαὶ τοῦ τεκτονισμοῦ; Βεβαίως ὄχι· καὶ τὸ ἰσχυρότερον ὄπλον, ὅπερ ἐδραξεν, ἦτο νὰ παραστήσῃ εἰς τ' ἀμαθῆ πλήθη τὴν ἰδέαν τοῦ τεκτονισμοῦ ὡς ἀντιχριστιανικὴν καὶ νὰ δημιουργήσῃ εἰς τὰ βλαστήθη τοῦ φανατισμοῦ ἐχθρὸν ἄσπουδον, ἐπικίνδυνον, ἄξιον ἐξουτώσεως. Καὶ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ μὴ πιστευθῇ τοιαύτη σατανικὴ συκοφαντία, ἀπὸ τὰ ἄγρια χεῖλη τῶν πατέρων τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐξερχομένη, καὶ νὰ μὴ φριξοθῇ καὶ ἀποτελέσῃ πρόληψιν ἰσχυράν, ἣτις, μεταδιδόμενη ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, νὰ ἐγείρῃ φραγμὸν μεταξὺ χριστιανισμοῦ καὶ τεκτονισμοῦ; Ἡ ἐπινόησις ἐπέτυχε θαυμασίως, ὑποθαλαπομένη δὲ ὑπὸ τῆς Ἰησουϊτικῆς διδασκαλίας καὶ τῆς διαβολικῆς διαδόσεως τῶν ὀπαδῶν τοῦ παπισμοῦ, ἔσχεν ἀποτελέσματα δι' αὐτὸν οὐκ ὀλίγον εὐχάριστα, διότι συνεκράτησεν ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον τὸ καταρρέον γόητρον αὐτοῦ ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει.

Ἄλλ' ἡ τοιαύτη ἐπιτυχία δὲν ἦτο ἀρκετὴ. Ἐπρεπε τὸ μῖσος κατὰ τοῦ τεκτονισμοῦ νὰ διασπαρῇ καὶ ἐν Ἀνατολῇ, ὅπου αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ ἦτο κίνδυνος νὰ διαδοθῶσι καὶ νὰ ἐξουδετερώσωσι τοὺς σκοπούς του. Καὶ τὸ ἔδαφος εὐρέθη λίαν πρόσφορον πρὸς τοῦτο, διότι ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπεκράτει σκότος καὶ ἀμάθεια, τυραννία καὶ δε-

σποτισμός, τὰ δὲ γράμματα καὶ αἱ ἐπιστήμαι ἦσαν εἰς τὸ λικνον ἀκόμη, πάντα δὲ τὰ φῶτα παρὰ τῆς Δύσεως ἐξεπορεύοντο καὶ ἐξ αὐτῆς ἀνεμένετο πᾶσα ἠθικὴ ἀρχή. Οἱ καλόγηροι τῆς Δύσεως ἐξεμεταλλεύθησαν ἐπιτηδεύσας τὰ τοιαῦτα δι' αὐτοὺς πλεονεκτικὰ. Ἡ παγὶς ἐστήθη ἐπικαίρως, ὁ δὲ σκοπὸς ἐπέτυχεν, ἐμπνευσθεῖσης εἰς τοὺς φανατικοὺς τῆς Ἀνατολῆς τῆς καταπτύστου καὶ κακοῆθους κατὰ τοῦ τεκτονισμοῦ συκοφαντίας.

Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἡ κοινὴ πρόληψις, ἐντεῦθεν τὸ μῖσος καὶ ἡ ἀποστροφὴ καὶ αἱ καταδιώσεις καὶ τὰ μαρτύρια τῶν ἀδελφῶν τεκτόνων, ἐντεῦθεν ἡ δεινὴ καταφορὰ τοῦ ἀπλοῦκοῦ λαοῦ, εἰς τὰ στήθη τοῦ ὁποῖου ὑπάρχει ἐροριζωμένη ἡ κατὰ τοῦ τεκτονισμοῦ διαβολικὴ πεποίθησις.

Εἰς ποίαν ὁμωσ πλάνην περιέπεσεν ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, πιστεύσασα τὰ τοῦ παπισμοῦ ἀπαίσια καὶ βδελυρὰ σκευωρήματα, τοῦτο εὐχερῶς δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ. Ὁ καθολικισμὸς ἠγωνίσθη πάντοτε ὑπὲρ τοῦ δεσποτισμοῦ καὶ τῆς τυραννίας, ἐπέβαλε ζυγοὺς βαρεῖς, ἔχυσεν αἷματα ἀθῶων χάριν τῶν ἀθεμίτων σκοπῶν του, ὠργίασεν, ἠδίκησεν, ἐτυράννησεν. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀρετῆς πάντοτε ἐπεδίωξε κατακτησεῖς, πάντοτε πλάγιοι σκοποὶ ὠδήγουν αὐτὸν καὶ τὸν ἐνέπνευον. Καὶ διὰ τῆς τακτικῆς καὶ τῆς παραδειγματικῆς πειθαρχίας κατώρθωσε νὰ συγκεντρώσῃ εἰς χεῖρας τοῦ Ποντίφικου πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ νὰ δώσῃ δείγματα τρανὰ τῶν καταχθονίων σχεδίων του καὶ τῶν σατανικῶν του σκοπῶν ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διεφύλαξε τὸ καθαρὸν τοῦ χριστιανισμοῦ πνεῦμα καὶ ἐγένετο ὁ κατ' ἐξοχὴν διαφύσιος κήρυξ τῆς ἐλευθερίας, τοῦ στοιχειώδους τούτου παραγγέλματος τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἠγωνίσθη καὶ ἐμόχθησε καὶ προεκινδύνευσεν ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου, μηδὲν λογιζομένη τὰς κατ' αὐτῆς ἐπιθέσεις. Ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐμόρφωσεν ἄνδρας, οἵτινες καὶ διὰ τῆς γραφίδος καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ διὰ τῶν ἔργων ὑπεστήριξαν, ἠγωνίσθησαν, καὶ τέλος ἀπέθανον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Ἀριδύτως ἐπομένως καταφαίνεται, ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ τεκτονισμοῦ εἶναι ἡ τελειοποίησις τοῦ σκοποῦ τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐνῶ αὕτη ἀμύνεται πρὸς τὸν ἐχθρὸν, ἐκεῖνος ἐπιτίθεται κατ' αὐτοῦ ἐνῶ ἐκεῖνη διδάσκει, αὐτὸς ἐκτελεῖ ἐκεῖνη ὑποδεικνύει, αὐτὸς προθύμως καὶ μετὰ θυσίας προκινδυνεύει, καὶ

ἀφοπλίζει τὸν ἐχθρὸν καὶ τὸν καθιστᾷ ἀκίνδυνον καὶ ταπεινόν. Τοιοῦτον ὄντα τὸν τεκτονισμὸν, σύμμαχον εἰλικρινῆ καὶ πιστόν, στηρίζοντα αὐτὴν καὶ ὑπερασπιζόμενον τὰ δικαιώματά της, ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἔδει νὰ τὸν ἐνισχύῃ ἠθικῶς διὰ τῆς ἰσχύος της τῆς μεγάλης, νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ καὶ τὸν καθιστᾷ τοιοῦτον, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀντεπεξέρχεται κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ θαρραλέως καὶ εὐτόλμως καὶ ἀπομακρύνῃ αὐτὸν τῆς Ἀνατολῆς, πρὸς ἣν μετὰ πάθους προσβλέπει καὶ καθ' ἧς μετὰ σατανικῆς ὄντως τέχνης ῥίπτει τὰ δίκτυά του.

Ἀλλῶς ὁμωσ σκέπτονται οἱ μεγαλόσχημοι κληρικοὶ μας, μὴ ἀποβλέποντες οὐδόλως εἰς τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἰδίων συμφερόντων πάντοτε ἐπιμελῶς φροντίζοντες. Τὴν πρόληψιν τὴν ἀνόητον λαμβάνοντες ὡς ὄπλον καὶ οὐδόλως μελετῶντες τὰ πράγματα, οἱ πλειστοὶ δὲ ἀγνοοῦντες τὸ διατί ἡ θρησκεία ἐνεπιστεύθη αὐτοῖς τὴν ποιμαντορικὴν ῥάβδον, ῥίπτονται ἀνεξετάστως εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς συναλλαγῆς, ἀδίκως καὶ παραλόγως στιγματίζοντες σωματεῖον τὴν ἀνεξιθρησκείαν ἔχον ὡς πρώτιστον ὄρον τῆς ὑπάρξεώς του καὶ τὴν ἐνάσκησιν τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ παντὸς ἄλλου ἔργου, ἐξυψοῦντος τὸν ἄνθρωπον, διὰ τῆς ἐργασίας, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφότητος, τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἠθικῆς.

Α. Βουζάκης.

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ ΑΔ. ΦΙΛΩΝΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΕΩΣΤΙ ΜΗΘΕΝΤΑ ΑΔ. Γ. ΧΟΙΔΑΝ
ΓΙ ΜΝΑΣΙΑΡΧΗΝ.

Ἀδελφέ,

Οὐδέποτε θὰ διήλθην ἀπὸ τοῦ νοῦ σου, ὅτι εἰσερχόμενος εἰς τὸ μέγαρον τοῦτο θὰ εὔρισκες βωμὸν ἐστημένον πρὸ χιλιάδων ἐτῶν εἰς τὴν παιδείαν, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην. Ὑπὲρ τοῦ τάγματος ἡμῶν εἰργάσθησαν ἅπαντα τὰ πνεύματα τῶν διαφόρων λαῶν, τὰ καταυγάσαντα ἐκ διαλειμμάτων τὴν οἰκουμένην ἐν μέσῳ τοῦ ζόφου τῶν αἰώνων. Οἱ θεμελιωταὶ τοῦ τάγματος, ταῦτα πράττοντες, εἶχον ἐν νῷ οὐχὶ θρησκευτικὴν λατρείαν, ἀλλὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπινου γένους καὶ ἀνύψωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρμόζουσαν τῇ θεῖᾳ αὐτοῦ ὑποστάσει περιωπῆν. Ἐν τῇ ἐξευρενήσει τῆς τε ὁρατῆς καὶ ἀοράτου φύσεως ἀνέθρον τὴν ἀλήθειαν, ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι εἰμεθα ἀδελφοί, ἴσοι πρὸς ἀλλήλους καὶ φύσει ἐλεύ-

θεοι, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν ἀρχῶν τούτων τὰ πάντα ἐδοκίμασαν, ὅπως ἀπελευθερώσωσι τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τῶν πεδῶν, μὲ τὰς ὁποίας εἶχον δέσει αὐτὸ οἱ ἀμόρφωτοι δεσπότες, ἢ, βραδύτερον, φανατικοὶ καλόγηροι. Εἰσερχόμενον σήμερον εἰς τὸ τίμιον ἡμῶν τάγμα σὲ χαιρετίζουσι νοερῶς οἱ χίλιοι Ἕλληνες τέκτονες, οἱ πατοῦντες τὴν λερὰν ταύτην γῆν, τὴν μητέρα τῆς ἐλευθερίας, καὶ τὰ πολλὰ ἑκατομμύρια τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, τῶν ἐγκατεσπαρμένων ἐπὶ παντὸς τοῦ προσώπου τῆς γῆς. Ἐμπλεως τυγχάνων τῆς σοφίας τῶν προγόνων, οὐδεμίαν θὰ εὕρης δυσκολίαν πρὸς νόησιν τῶν ἀρχῶν τοῦ ἡμετ. τάγματος, αἰτινές εἰσι κατὰ πολλὰ τεθεμελιωμένοι ἐπὶ τῶν σοφῶν διδαγμάτων ἐκείνων· θ' ἀπορήσης ὅμως καθορῶν μετὰ πόσης σοφίας ἐφιλοτεχνήθησαν αὐταὶ εἰς ἓν ὅλον, συνδεούσης μυριάδας ἀλλοφύλων καὶ ἀλλογλώσσων ἀνθρώπων διὰ τοῦ στενοῦ δεσμοῦ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐθελουσίας ὑπὲρ ἀλλήλων. Ἐχομεν ἐν ταῖς τάξεσιν ἡμῶν καὶ ἄλλους ὡς ὑμᾶς σκαπανεῖς τοῦ λόγου καὶ τῶν γραμμάτων, καὶ αἰσθανόμεθα ἰδιαιτέραν χαρὰν ὅτι προσεθέσαμεν εἰς αὐτὰς ἕτερον λογάδα. Εἶθε, ὅπως καὶ οἱ συνάδελφοι ὑμῶν, δραστηρίως καὶ ἀποτελεσματικῶς ἐργαζόμενος εἰς λεύκανσιν τοῦ ἀκατεργάστου λίθου, ἐν ἄλλαις λέξεσι, πρὸς φωτισμὸν καὶ ἠθικοποίησιν τῆς κοινωνίας, γὰρ θυνηθῆτε ποτὲ νὰ εἰπῆτε πρὸς τοὺς διαδόχους σας : ἀδελφοί, ὡς Ἕλληνας, Χριστιανούς καὶ ἀληθῆς τέκτων, τετέλεκα κἀγὼ τὸν ἀργῶνα τὸν καλόν.

Ο ΑΔ. PAUL DE RÉGLA ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ ΑΥΤΟΥ.

Καθῆκον ἂν ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ μὴ παρέλθωμεν ἐν σιγῇ τὰ γραφέντα περὶ τοῦ ἀδ. Paul de Réglā, σχετικῶς πρὸς τὸ τελευταῖον αὐτοῦ ἔργον : «Théologie Musulmane. El Ktab des lois secrètes de l' amour» νὰ ἐξάρωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν τῶν ἐξαιρέτων ἔργων τοῦ διαπρεποῦς συγγραφέως.

Ὅρθον ὅμως καὶ πρέπον ἅμα εἶναι νὰ εἰπωμέν τινα προεισαγωγικῶς περὶ αὐτοῦ πρώτον, καὶ εἶτα νὰ πραγματευθῶμεν τὰ τῶν ἔργων του· καὶ τοῦτο διότι ἔνθεν μὲν ὁ τεκτ. βίος τοῦ ἀδ. de Réglā δεῖται εὐφύμῳ μνείας, ἔνθεν δὲ αἱ βιογραφικαὶ αὐταὶ παρατηρήσεις, συνδυαζόμεναι ταῖς ἰδέαις, ταῖς ἐν ταῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ διατυπωμέναις, παρέχουσι πιστὴν εἰκόνα τοῦ ἐγκρίτου τούτου τοῦ ἡμετέρου τάγματος μέλους, τοῦ ἐπισπάσαντος τὸν θαυμασμὸν σύμπαντος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κόσμου καὶ τοῦ δυναμένου, πάνυ δικαίως, νὰ καταταχθῇ μετὰ τῶν ὀλίγων ἐκείνων τῶν τελευταίων τούτων χρόνων τεκτ. τῶν μετὰ συνειδήσεως τῶν ἀναληφθειῶν ὑποχρεώσεων ἐπιτελεσάντων τὸ ἑαυτῶν καθῆκον.

Ὁ ἀδ. Paul Desjardin de Réglā, εἶναι τῶν σπανίων ἐκείνων τύπων τῶν δυσκόλων σήμερον ἀπαντῶντων· ἐκτὸς τῆς ὑπερόχου αὐτοῦ ἐπιστημονικῆς καὶ φιλολογικῆς μορφώσεως, κέκτηται ἐν ἑαυτῷ μορφωμένα αἰσθήματα τιμῆς καὶ καθήκοντος ἐν τῇ λαμπροτέρῃ καὶ ἀληθεστέρῃ αὐτῶν ἐκφάνσει· ὁ ἀδ. Paul de Réglā εἶναι ὁ μόνος ὅστις, ἀκριβῆς τοῦ καθήκοντος τηρητῆς, ἀπεφάσισεν ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν τὸ ὕλικόν συμφέρον καὶ ἡ διὰ τῶν

χρημάτων ἐξαγοραζομένη ἀσυνειδήσις διέπουσι τὴν πορείαν τῶν ἀνθρώπων, καταπνίγουσαι τὰ εὐγενέστερα συναισθήματα, νὰ ὑπερασπισθῇ τὸν ἀδ. Σουλτάνου Μουράτ Ε', καὶ μόνος ν' ἀντλήσῃ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγῶνα, πειθόμενος εἰς τὴν ἐσωτερικὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως.

Εἰς οὐδὲν δὲ λογιζόμενος τοὺς ἀπειλοῦντας αὐτὸν κινδύνους, προσεπάθησεν ὅτε, εὐρισκόμενος πρὸ ἐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἴσχυε παρὰ τῷ νῦν Σουλτάνῳ, νὰ μετριάσῃ τὰς βραδύνας τοῦ ἐν ταῖς φυλακαῖς τηρομένου ἀδ. Μουράτ Ε'. Καὶ νὰ μὲν αἱ ἐνέργειαι τοῦ αὐταί, γνωσταὶ καταστάσαι, ἐπήνεγκον κατ' αὐτοῦ καταδιώξεις καὶ ἀπώλειαν τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἀκινήτου περιουσίας, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον οὔτε τὸ ὕλικόν αὐτὸ τραῦμα, οὔτε αἱ μεγαλόσχημοι πρὸς ἀποζημίωσιν προτάσεις ἴσχυσαν νὰ μειώσωσιν, ἔστω καὶ κατὰ μικρὸν, τὴν πρὸς τὸν ἀδ. Μουράτ Ε' ἀφοσίωσίν του. — Τούναντίον αἱ πράξεις αὐταὶ τῶν ἐν Κ)πόλει ἀνέδειξαν αὐτὸν ἔνθεον τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ κατακρατούμενου ἀδ. πρῶμαχον καὶ ἐνέπνευσαν, οὕτως εἰπεῖν, τὰς εὐγενεῖς αὐτοῦ πρὸς τὰς Στ. καὶ τὸ κοινὸν ἐκκλήσεις.

Τοιοῦτου ὄντος τοῦ χαρακτήρος τοῦ ἀδ. de Réglā, ἐξετάσωμεν ἤδη καὶ τὰ τῶν βιβλίων του.

Τὰ συγγράμματα τοῦ διαπρεποῦς γαλάτου συγγραφέως διακρίνονται εἰς ἱστορικὰ, φιλοσοφικὰ καὶ ἱατρικὰ. Ποιησώμεθα ὅμως λόγον περὶ τῶν ἱστορικῶν καὶ φιλοσοφικῶν μόνον, ὡς στενὴν ἐχόντων σχέσιν μὲ τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν πολιτείαν, εἰς τῶν ὁποίων τὴν καλὴν σύνταξιν ἀφορᾷ καὶ ὁ τεκτον. τῶν ἱατρικῶν δὲ πραγματειῶν τὴν κρίσιν ἀφιέμεθα εἰς τοὺς εἰδικούς.

Καὶ ἱστορικὰ μὲν εἰσὶ τὰ «La Turquie Officielle» καὶ «Les Bas-fonds de Constantinople», ἐν οἷς δι' ἱστορικοῦ ὅλως κύρους καὶ ἀκριβεστάτων περιγραφῶν λόγος γίνεταί περὶ τῆς Τουρκίας τῆς ἐπισήμου, περὶ τῆς Τουρκίας δηλαδὴ τῆς ὑπὸ τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῆς περιχάλυμμα παρουσιαζομένης, καὶ περὶ τῆς Τουρκίας τῆς ἀνεπισήμου, τῆς ὑποχθονίου, τῆς ὑπὸ τὸ ἐξωτερικὸν περιχάλυμμα κρυπτομένης. Ἡ Τουρκία, ἐν ἄλλαις λέξεσι, ἐξετάζεται ὅποια εἶναι ἐξωτερικῶς, ὑπὸ τὴν φαινομένην αὐτῆς ἐπίφασιν, καὶ ὅποια εἶναι ἐσωτερικῶς, ὑπὸ τὴν λαθάνουσαν αὐτῆς ὄψιν καὶ ἀντίφασιν· ἐξετάζεται, τούτεστι κατὰ πλάτος ἅμα καὶ βάθος.

Ἡ πολιτικὴ, ὁ βίος, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν ἀπαρτιζόντων τὸ σύνολον τῆς Ὀθωμανικῆς Πολιτείας, περιγραφόμενα ἀκριβῶς, καθιστῶσι τὰ ἔργα ταῦτα μεγίστης ἱστορικῆς ἀξίας· αἱ ζωηραὶ εἰκόνας τῶν ἐλληνίδων γυναικῶν, τῶν ὀθωμανίδων, τῶν ἀρμενισσῶν, τῶν ἰουδαίων, τῶν ἱερείων τῆς Σαπφούς, τῶν χασισσοπῶν κλπ, τεχνήντως παρεμβλλόμεναι, δίδουσι σπουδαιότεραν ἱστορικὴν ἀξίαν εἰς ταῦτα, καὶ τέλος αἱ πολλαὶ καὶ ποικίλαι περιγραφαὶ αἱ ἀμερόληπτοι τοῦ ψυχολόγου κρίσεις καὶ παρατηρήσεις, συμπληροῦσι τὴν διττὴν, ὑπὸ τὰς δύο φάσεις τῆς μελέτης τῆς Τουρκίας, παρέχουσι διὰ τῶν «Turquie Officielle» καὶ «Bas fonds de Constantinople» ἔργα ἐξόχου ἱστορικῆς ἀξίας.

Φιλοσοφικὰ δὲ ἢ μᾶλλον φιλοσοφικοῖστορικὰ ἔργα αὐτοῦ εἰσὶν ὁ «Jésus de Najareth» καὶ ἡ Théologie Musulmane. El Ktab des lois secrètes de l' amour», ἔργα ὑπὸ μεγάλης σταφθέντα ἐπιτυχίας.

Καὶ ὁ μὲν «Jésus de Najareth» εἶναι ἔργον ἐξόχως ἐπιστημονικόν, ἀναπτύσσον καὶ περιγράφον ἐν ὠραῖαις γραμμαῖς τὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀποδεικνύον δὲ ὅποια εἶδε καὶ ὅποια πρέπει νὰ εἶναι ἡ ὀφειλομένη λατρεία τῷ Σωτῆρι· πραγματεύεται μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν ἐμβριθείας τὰς ὑψίστας ἠθικὰς καὶ φιλοσοφικὰς ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἀποδεικνύει ὅτι διὰ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν καὶ μόνων εἶναι ἐφικτὴ ἡ ἐπίτευξις τοῦ ἠθικοῦ, πνευματικοῦ καὶ ὕλικου ἀγαθοῦ. Διὰ τοῦτο δὲ τὸ ἐπιστημονικὸν τοῦτο σύγγραμμα τοῦ ἀδ. de Réglā εἶναι ἀπαράτιτον παντὶ ἀδ., ἅτε δυναμένῳ ν' ἀντλήσῃ ἐξ αὐτοῦ τὰς περιεχομένας ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἀρχὰς, τὰς καὶ διε-

πούσας τὸ ἡμέτερον τάγμα. — Ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ καὶ μόνου καταδεικνύει ὅποιον εἶναι τὸ ἔργον τοῦ τεκτον. καὶ ὅποια δύνανται νὰ ὦσι τὰ ἀποτελέσματα ἐργασίας συμβαδίζουσας μετὰ τῆς φιλοσοφίας, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ἀρχιτέκτονος Ἰησοῦ.

Ὅτι δὲ εἶναι ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ σπουδαιότερον καὶ ὑψηλότερον, εἶναι ἡ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Πλάτωνος ἰδανικὴ πολιτεία τοῦ ἀδ. de Régle, ἡ βασιζομένη ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀρουμένη τὰς ἀρχάς της. Ἡ ἰδανικὴ αὕτη τοῦ ἐγκρίτου ἀδ. πολιτεία, φέρουσα τὸ ὄνομα Ἰησουνισμὸς (Jésunisme), ὡς ἐφεδραζομένη ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ, κατέστη τὸ θέμα μεγάλων φιλοσοφικῶν μελετῶν, καὶ ὁ φιλολογικὸς τῆς Ἑσπερίας κόσμος ἀπεθύμασεν ἐν αὐτῇ ἔργον μεγίστης φιλοσοφικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἀξίας.

Ἡ δὲ «Theologie Musulmame. El Ktab des lois secrètes de l'amour» ἀφορῶσα εἰς τὸ οὐσιωδέστερον τῆς Ὀθωμανικῆς θρησκείας ζήτημα τῶν σχέσεων τῶν δύο φύλων καὶ καθορίζουσα τὰς ἀρχάς, καθ' ἃς ἡ τοῦ Μωάμεθ θρησκεία ἐννοεῖ τὴν ὑπαρξίν καὶ σύστασιν τῆς οἰκογενείας, τῆς πρωτογενεῖς ταύτης τῆς πολιτείας ἐκφάνσεως, εἶναι ἔργον σπουδαῖον καὶ ἀπαραίτητον εἰς πάντα, καὶ ἰδίᾳ εἰς τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὴν κοινωνιολογίαν καὶ τὴν συγκριτικὴν θεολογίαν.

Τὸ ποικίλον ὅμως τῆς ὕλης, ὁ βίος τῶν χαρμεῖων, τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῷ ἐπεισοδίων, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν ὀθωμανῶν καὶ ὀθωμανίδων, καὶ τέλος τὰ σχόλια τοῦ συγγραφέως, γνωρίζοντος νὰ συνδυάζῃ τὸ σοβαρὸν καὶ σπουδαῖον μετὰ τοῦ εὐτραπέλου καὶ ζωηροῦ, καθιστῶσιν αὐτὸ καὶ τερπνὸν ἅμα ἀνάγνωσμα μεγίστου ἐνδιαφέροντος καὶ ἀδιαπτότου ψυχαγωγίας.

Α. Βουζάκης.

ΑΝΑ ΤΑΣ ΣΤΟΑΣ

Σ.·. «ΑΘΗΝΑ» — «ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ» — «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ»
«ΕΛΕΥΣΙΣ»

Καὶ κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον δὲν ἐργάσθησαν αἱ ἐν Ἀθήναις στοαί, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τινῶν κατεπειγουσῶν ἐργασιῶν. Εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον, ἐλπίζομεν νὰ δημοσιεύσωμεν ἐργασίας αὐτῶν.

Τὸ περὶ τῆς μεταφορᾶς τῶν ἐργοστασιῶν ζήτημα δὲν ἐκανονίσθη, ἀτυχῶς, ἔτι, ἔχομεν ὅμως τὴν πεποιθήσιν ὅτι καὶ τοῦτο θὰ κανονισθῇ κατ' εὐχὴν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ βραδύτης εἰς τὰς ἐργασ. τῶν στοῶν, αἵτινες δέον νὰ ἔχωσιν ἄλλως ἐργοστάσια ἀξιοπρεπῆ καὶ εὐρύχωρα.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΕΩΣ ΤΟΥ ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΥΤΟΥ

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ Στοᾷ «Ἀθηνᾶ» τῇ 24 Φεβρουαρίου 1893.)

(Συνέχεια· βραχ. προηγουμένου φύλλον.)

Τὸ γεγονός τῆς μεγάλης Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἀποτελεῖ μίαν τῶν κυριωτάτων περιπτώσεων, καθ' ἣν κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελ. αἰῶνος ὁ τεκτονισμὸς διεδραμάτισε πρόσωπον σπουδαῖον, καὶ καθ' ἣν ἐφάνη ἡ δύναμις αὐτοῦ ἡ μεγάλη. Πρὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης ὁ τεκτονισμὸς ἐν Γαλλίᾳ ἐνήργησε καὶ συνήργησεν ὅπως κατανοηθῇ δεόντως ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀδελφότητος, αἱ δὲ στοαὶ τῶν Παρισίων ἦσαν τὰ διδασκῆρια, ἐν οἷς ἐδιδάσκετο ἡ ἀλήθεια, ἡ τῆς συνειδήσεως ἀνεξαρτησία, καὶ ἡ τέχνη, δι' ἧς ἀνυψοῦται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν περιωπὴν, εἰς ἣν ἔθηκεν αὐτὸν ὁ Πλάστης. Τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου κατεπατοῦντο τότε ἀσυστόλως ὑπὸ τῶν κεχρισμένων ἀντιπροσώπων τοῦ νόμου καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἡ δὲ βραβεῖα τῆς τυραννίας ἄλυσις ἐδέσμευε τὰς χεῖρας τῶν πολμηρῶν. Ποῦ λοιπὸν ἄλλοῦ ἢ δύνατο νὰ λαλήσῃ ὁ λόγος τῆς ἀληθείας ἢ ἐν ταῖς τεκτονικαῖς στοαῖς; ποῦ ἄλλοῦ ἢ δύνατο νὰ καταδειχθῇ ἐνκργίστερον ἢ καταπάτησις τῶν ἱερωτάτων τοῦ ἀνθρώπου προνομίων ἢ ἐν τοῖς ναοῖς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀληθείας; Πῶς ἄλλως ἢ δύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ ὁ μέγας σκοπὸς ἂν δὲν ἐνήργουν τὰ μέλη τοῦ τεκτονισμοῦ μετὰ ὁμοιοῦς καὶ εἰλικρινείας, μετὰ θερμῆς καὶ ἀγάπης; Τὰ κατόπιν ἐπελθόντα γεγοῦντα ἐμαρτύρησαν τοὺς μόχθους τοῦ ἐλευθεροτεκτονισμοῦ, ἀπεδόθη δὲ τὸ δίκαιον τῷ ἀνθρώπῳ καὶ κατάπληξις γενικὴ κατέλαβε τοὺς ἐναντίον τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ἐργασθέντας καὶ κατώτερον ἑαυτῶν τὸν ὅμοιον θεωρήσαντας.

Μετ' οὐ πολὺ ἕτερον γεγονός, λαμπρῦναν τὴν ἱστορίαν τοῦ τεκτονισμοῦ, ἦν ἐκεῖνο ὅπερ ἔλαβε χώραν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι. Ἑλλην τέκτων εἰς, ὁ Νικόλαος Σκουφᾶς, ὀλμηρὰν ἰδέαν συλλαμβάνει τὴν ἰδέαν τῆς ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ ἀπολυτρώσεως τῆς ἡμετέρας πατρίδος. Εἰς τὰ ἐπιπροσθούντα ἐμπόδια οὐδόλως ἀποθαρρύνεται, ἀλλ' ὡς ἀληθῆς τέκτων τίθησιν εἰς πρᾶξιν πᾶν ὅ,τι ἐσκέφθη. Δι' ὑπομονῆς ἀξίας ὄντως τῆς τεκτονικῆς ἀρετῆς του ἐργασθεὶς μετὰ ἐτέρων

ὁμοφρόνων, ἀξίων τῆς ἡν ἐνεπιστεύθη αὐτοῖς παρακαταθήκης, κατήρτισε σχέδιον μυστικῆς ἐταιρίας, τῆς ἀποκληθείσης παρ' αὐτοῦ «φιλικῆς», ἣν ἐπρόικισε δι' ὄργανισμοῦ ὅπως τεκτονικοῦ, μετὰ πολλῆς δὲ τέχνης κατώρθωσε νὰ προσλάβῃ ἐν αὐτῇ ἄτομα πλείστα, ἐκ τῶν μᾶλλον ἐξεχόντων Ἑλλήνων πατριωτῶν, νὰ ἐξεγείρῃ τὸ κοιμώμενον εἰς τὰ στήθη τῶν πατέρων ἡμῶν αἶσθημα τῆς ἐλευθερίας, καὶ νὰ θραύσῃ τὰς ἀλύσεις τῆς δουλείας, αἵτινες ἐδέσμευον τὴν ἀτυχῆ μας πατρίδα. Καὶ ὄντως, μετὰ ἀπεγνωσμένον ἐπταετῆ ἀγῶνα, καθ' ὃν τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας δαψιλῶς ἐποτίσθη διὰ τοῦ ἑλληνικοῦ αἵματος, ἐπετεύχθη τὸ ποθοῦμενον, ἀπετινάχθη ὁ αἰσχρὸς τῆς τυραννίας ζυγός, καὶ ἐκ τῆς τέφρας αὐτοῦ, ὡς ὁ φοῖνιξ, ἀνεβλάστησε τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, πλῆρες σθένους, ἐλπίδων καὶ μέλλοντος.

Ἡ διάδοσις τοῦ τεκτονικοῦ πνεύματος ἐν Ἰταλίᾳ ἤρξατο ὀριστικῶς ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰορδάνου Βρούτου, τοῦ ἀδίκως καέντος ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως τῆς Βενετίας τῷ 1592, διότι σφοδρῶς ἐκαυτηρίαζε τὰς πράξεις αὐτῆς καὶ μετὰ θέρμης ὑπεστήριζε τὰς ἀληθεῖς τεκτονικὰς θεωρίας περὶ τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ ἐνότητος καὶ τὰς φιλοσοφικὰς διδασκαλίας περὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Σύμπαντος. Βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ὁ ὄγκος τῶν ἀσπαζομένων τὴν τεκτονικὴν διδασκαλίαν ἐγένετο μέγας, ἡ δὲ ὑπὸ τὸ ἀληθὲς αὐτῆς πνεῦμα ἐπίδρασις ἐπὶ τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ παρήγαγε τὴν ἰδέαν τῆς ἐνώσεως καὶ χειραφετήσεως. Ἡ ἀναίμακτος καὶ εἰρηνικὴ ἐνωσις τῶν Ἰταλικῶν λαῶν εἶναι ἡ θριαμβευτικὴ ἐπισφράγις τῆς γενομένης ἐργασίας ἐπὶ δύο ἡμισυ ἑκατονταετηρίδας, ἀποτελεῖ δὲ τὴν χρυσοῦν σελίδα εἰς τὰ χρονικά τοῦ τεκτονισμοῦ. Πολλὰ μέσα μετεχειρίσθησαν οἱ τέκτονες ὅπως φθάσωσιν εἰς τὸν σκοπὸν, τελευταῖον δὲ ὀργανώσαντες τὸ τάγμα τῶν «καρμπονάρων» ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην διευθύνην τῶν διαπρεπεστέρων ἀνδρῶν τῆς Ἰταλίας, ἐν οἷς ὁ γλυκὺς ἀδ. Ματσίνης καὶ ὁ δαιμόνιος πατριώτης ἀδ. Γαριβάλδης, ἐργάσθησαν μετὰ καρτερίας καὶ αὐταπαρνήσεως μοναδικῆς, καὶ οὐδεμιᾶς θυσίας ἐφείσθησαν, μεχριστοῦ ἀπέσπασαν τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῆς παπῶσυνης, καταρρίψαντες τοῦ θρόνου τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τὸν ἀτυχῆ ἀναμάρτητον καὶ ἀφαιρέταντες ἀπὸ τῆς κεφαλῆς του τὸ βασιλ. στέμμα, ἵνα τὸ θέσωσιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Βασιλείως τοῦ ἡνωμένου ἰταλικοῦ Βασιλείου. Ἐκεῖ δὲ ὅπου ὁ πολίτης ἔτρεμεν ἐνώπιον τοῦ τελευταίου κανὼν ἀνάπτου τῆς Ἀ-

γιότητός του ἐκηρύχθη ἡ συνταγματικὴ ἐλευθερία, ἀνεγνωρίσθησαν τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, οἱ δὲ ποντίφικες καὶ καρδινάλιοι καὶ ἐξετασταὶ καὶ βασανισταὶ περιορίσθησαν εἰς τὸ εὐχολόγιον καὶ τὸ συναξάριον, εἰς τὰς προσευχὰς καὶ τοὺς ἀβλαβεῖς ἀφορισμοὺς κατὰ τῶν τέκνων τῆς ἐλευθερίας, τῶν τεκτόνων.

Ἐν Ἰσπανίᾳ, τῇ ὠραίᾳ καὶ ποιητικῇ ταύτῃ χώρᾳ, οὐ μικρὰς ὑπηρεσίας παρέσχεν ὁ τεκτονισμὸς καὶ οὐκ ὀλίγον συνέβαλεν εἰς τὸ καταγλαῖψαν καὶ αὐτὴν μεγαλεῖον καὶ τὴν διάδοσιν τοῦ φιλελευθέρου πνεύματος· πάντοτε δὲ εἰς τοὺς πολλοὺς λαβόντας χώραν ἐμφυλίου πολέμου ἠκολούθησε τὴν εἰρηνικὴν πορείαν του, καὶ διὰ τῆς ἐργασίας του κατώρθωσε κατὰ μέγα μέρος νὰ ἐξομαλύνῃ τὰς γεννηθείσας περιπλοκάς. Ἦδη δὲ ἐργαζόμενος συντόμως συντελεῖ κατὰ πολὺ εἰς τὴν ἐπικράτησιν τοῦ πολιτισμοῦ, πολεμῶν κατὰ τοῦ παπισμοῦ, ὅστις οὐ μικρὰς κέκτηται καὶ ἐκεῖ δυνάμεις

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐνωσις τῶν γερμανικῶν λαῶν εἶναι ἐν ἐκ τῶν γεγονότων, τῶν ὀφειλομένων κατὰ πολὺ εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ τεκτονισμοῦ. Τὰ γερμανικὰ φύλα, διεσπασμένα τέως εἰς κρατίδια ἀνίσχυρα καὶ ἀσθενῆ, ἀποτελοῦσιν ἤδη τὴν ὀγκωδεστάτην καὶ ἰσχυροτάτην αὐτοκρατορικὴν ἐν Εὐρώπῃ δύναμιν. Αἱ γερμανικαὶ στοαὶ ἀδιαλείπτως καὶ πυρετωδῶς ὑπέθαλπον τὴν ἰδέαν τῆς ἐνώσεως, καὶ ἐργάζοντο ἀπὸ πολλοῦ, ἐν συμφωνίᾳ ἀξιομιμητῶ, πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἐμποδίων, ἅτινα δὲν ἐπέτρεπον τὴν ἐνωσιν ταύτην. Μετὰ τὴν ἐξουδετέρωσιν τῶν κωλυμάτων, ἐπωφελοῦμενοί καὶ τῆς εἰς τοὺς Πρώσους δοθείσης νίκης, κατώρθωσαν οἱ ἀδελφοὶ Γερμανοὶ νὰ ἴδωσι πραγματοποιούμενον τὸν σκοπὸν αὐτῶν καὶ ἠξιώθησαν νὰ χαιρετίσωσιν ὡς μεγάλους διδασκάλους τῶν ἡνωμένων γερμανικῶν στοῶν τοὺς μεταστάντας ἀδελ. Γουλιέλμον τὸν Α' καὶ Φρειδερίκον τὸν Β'.

Ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ ὁ τεκτονισμὸς ἀποτελεῖ ἰδιάζοντα τύπον. Ἡ ἐν αὐτῷ παρατηρουμένη πιστὴ ἐφαρμογὴ πάντων τῶν παραγγελεμάτων καὶ ἡ ἀκριβὴς τήρησις τῶν τύπων, ὡς καὶ ἡ ὀρθὴ μετάδοσις τῆς διδασκαλίας περὶ τοῦ παγκοσμίου πνεύματος τοῦ τεκτονισμοῦ, δίδουσιν αὐτῷ τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ἀληθοῦς τεκτονικῆς ἐνεργείας, ὅπερ πιθανῶς ὀλιγώτερον ἐνυπάρχει ἄλλαχού. Τὰ προσόντα ταῦτα τοῦ τεκτονισμοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ ἡ διὰ τῆς ἡμονίας, ἀγάπης καὶ φιλάνθρωπιᾶς ἐξάσκησης τῶν τεκτονικῶν ἀρετῶν, κατώρθωσαν οὐχὶ μόνον νὰ βοηθήσωσι παντοιοτρόπως τὸν ἐκπολιτισμὸν αὐτῆς, ἀλλὰ

καὶ νὰ ἐξαπλώσωσι τὰ φῶτα τοῦ τεκτονισμοῦ ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει, ὡς καὶ ἐν Ἀμερικῇ ἔτι, ὅπου πλεῖσται στοαὶ λειτουργοῦσιν ἐξαρτώμεναι ἐκ τῆς Μεγάλης Ἀν. τῆς Ἀγγλίας. Ἀπασαὶ δὲ αἱ στοαί, αἱ ἀπὸ τῆς Ἀν. ταύτης ἐξαρτώμεναι, διακρίνονται διὰ τὴν παραδειγματικὴν πειθαρχίαν, τὴν ἀκραν εὐλικρίνειαν, τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν ἐπίγνωσιν τῶν τεκτονικῶν καθηκόντων τῶν μελῶν αὐτῶν.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ τεκτονισμὸς ἐπετέλεσε μεγάλα ἔργα, κατορθώσας νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν ἠθῶν τοῦ Βρετανικοῦ λαοῦ καὶ νὰ μεταδώσῃ αὐτῷ διδασκαλίαν ὑγιεῖς, αἵτινες τὸν κατέστησαν ἓνα τῶν πλέον πεπολιτισμένων λαῶν τῆς Εὐρώπης. Ἡ εὐστάθεια τοῦ χαρακτῆρος, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα, ἡ πιστὴ ἐκπλήρωσις τῶν πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν οἰογένειαν καθηκόντων, εἶναι διδασκαλίαι, αἵτινες ὀφείλονται μόνον εἰς τὸν τεκτονισμὸν δικαίως δὲ λίαν ὑπερηφανεύεται ὁ ἀγγλικὸς τεκτονισμὸς διὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ταῦτα· δικαίως δὲ ἀπολαύει τῆς παγκοσμίου φήμης, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχων ὡς Μεγ. αὐτοῦ Διδ. τὸν διάδοχον τοῦ ἀγγλικοῦ θρόνου.

Καὶ ἐν Ἀμερικῇ ὅμως μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος ἐξαπλωθεὶς ὁ τεκτονισμὸς καὶ μετὰ δυνάμειος πολλῆς ἀσκήσας τὴν ἐπιρροὴν αὐτοῦ, ἤρατο νίκας εἰρηνικὰς περιφανεῖς, διότι ἐν αὐτῇ εὐρεν ἔδαφος γόνιμον, ἐν ᾧ ὁ σκοπὸς τῆς ἐλευθερίας ἐβλάστησε τοὺς καρπούς του εὐχύμους.

Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, πάντα τὰ ἐν αὐτῇ κρατίδια ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶχον δημοκρατικὴν τὴν διοίκησιν, ὁ δὲ πολιτισμὸς ἦνθει ἐπὶ τε τῆς βορείου καὶ τῆς νοτίου Ἀμερικῆς. Τὸ Μεξικὸν καὶ ἡ Περουβία ἦσαν δύο μεγάλαι ἐστὶαι φωτός· κυβερνήσεις τακτικῶς καὶ τελείως ὀργανωμέναι, ἀνάπτυξις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, μεγάλη δεξιότης εἰς τὴν ζωγραφικὴν, ὑψηλαὶ ἀστρονομικαὶ γνώσεις, βιομηχανικὴ πρόοδος, πομπώδης καὶ μεγαλοπρεπῆς λατρεία ἐχαρακτῆρίζον τὰ δύο ταῦτα κράτη. Ἐπὶ τοιοῦτου ἔδαφους πῶς ἦτο δυνατόν νὰ μὴ ριζοβολήσῃ ὁ τεκτονισμὸς καὶ νὰ μὴ ἀποφέρῃ πλουσίους καρπούς; Ὁ τεκτονισμὸς ἐν Ἀμερικῇ συνέσφιγγε τοὺς μεταξὺ τῶν διαφόρων κρατῶν δεσμούς καὶ προεβίβανεν τὸ ἔδαφος τῆς ἐνώσεως αὐτῶν δι' ἐργασίας συντόνου καὶ περιεσκεμμένης. Τῆς ἐνώσεως δὲ συντελεσθείσης αἰσίως εἰς μίαν ἰσχυράν καὶ ἀκαταγώνιστον δύναμιν, ἣτις Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι καλεῖται, συνήργησε νὰ προαχθῶσιν αἱ τέχναι, αἱ ἐπιστῆμαι καὶ πᾶσα πρόοδος καὶ τελειότης· διὸ καὶ ἡ ιδιότης τοῦ τέκτονος ἐκεῖ εἶναι τίτλος τιμῆς μεγάλης καὶ ἀποτελεῖ κεφάλαιον ἠθικὸν μέγα διὰ τὸν φέροντα. Νῦν ἐν ἀπάσαις ταῖς πόλεσι τῆς Ἀμερικῆς τὰ ὑπὸ τοῦ τεκτονισμοῦ ἀνεγερθέντα φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα καὶ τὰ ἐκπολιτιστικὰ ἐν γένει κέντρα καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ τεκτονικὰ μέγαρα, τὰ κινουῦντα

τὸν θαυμασμὸν τοῦ ἐπισκέπτου, καταδεικνύουσι τὴν περιωπὴν, εἰς ἣν οὗτος ἔφθασεν ἐκεῖ, καὶ τὰ ἀπαράγραπτα δικαιώματα, ἅπερ ἔχει ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν λαῶν. Ὅπως πᾶσα πρόοδος, οὕτω καὶ ὁ τεκτονισμὸς πολὺ μεγαλειτέραν ἐπίδρασιν ἤσκησεν ἐν Ἀμερικῇ ἢ ἐν τῷ παλαιῷ κόσμῳ. Τοῦτο δὲ ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ τόπου, ἣτις ἀνεγνώριζε τὴν ὑπαρξίν τοῦ ὑπερτάτου ὄντος, ἣν δὲ ἀπηλλαγμένη πάσης προλήψεως, δυναμένης νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πρόοδον τοῦ τεκτονισμοῦ. Γεωγράφος τις λέγει μεταξὺ πολλῶν περὶ Ἀμερικῆς: «Οἱ πρῶτοι εἰς Ἀμερικὴν ἀποβάντες ἱεραπόστολοι εὗρον παρά πᾶσι τοῖς λαοῖς αὐτῆς τὴν ἰδέαν περὶ ἐνὸς ὑπερτάτου ὄντος, τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ δαίμονος. Τὸ θρησκευμα τῶν Περουβιανῶν καὶ τῶν Μεξικανῶν ἐβασίζετο ἐπὶ ἀποκαλύψεως. Ἐν ταῖς θρησκευτικαῖς αὐτῶν παραδόσεσιν ἀνεφέρετο ἡ πτώσις τῶν πρωτοπλάστων, ἡ μεγάλη πλημμύρα, καθ' ἣν μία μόνη οἰογένεια διεσώθη ἐπὶ πλοιαρίου, ἡ οἰκοδομὴ ὑψηλοτάτου πύργου, ἀνεγερθέντος ὑπὸ τῆς ἀλαζονείας τῶν ἀνθρώπων καὶ καταστραφέντος ὑπὸ τῆς ὀργῆς τῶν Θεῶν». Τόσα ἐφόδια εὐρῶν ὁ τεκτονισμὸς ἐδυνήθη νὰ εἰσχωρήσῃ καὶ νὰ μεταδώσῃ τὰς διδασκαλίας του τὰς σωστικὰς, νὰ εὐεργετήσῃ, νὰ δράσῃ.

Τοιαῦτα λοιπὸν ἐν περιλήψει κατῴρθωσεν ὁ τεκτονισμὸς ἐν ἀπάσῃ τῇ οἰκουμένῃ, διὰ τῆς καθαρᾶς ἠθικῆς του διδασκαλίας καὶ τῆς εὐλικρινοῦς συνεργασίας τῶν ἀποτελούντων αὐτόν. Ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων βλέπομεν τὸ τεκτονικὸν πνεῦμα πρωταγωνιστοῦν πάσης ἀγαθῆς πράξεως καὶ πάσης ὑψηλῆς ἰδέας, διαβλέπομεν δ' ἐν αὐτῷ πλὴν τῆς ὑπὲρ τοῦ καθόλου πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος ἐργασίας, καὶ ἑτέραν φροντίδα πρωτίστην καὶ καθῆκον ἀπαραίτητον, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἠθικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν λαῶν ἐκείνων, μεθ' ὧν οἱ κατὰ διαφόρους χώρας τέκτονες συνεδέοντο διὰ κοινῆς πατρίδος καὶ διὰ κοινῆς ἱστορίας καὶ παραδόσεων. Τὸ τοιοῦτον, ὡς εἰκόσ, ἐγέννησε τὴν κατὰ χώρας κατανομήν, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἐργασίας τοῦ τεκτονισμοῦ, ἕκαστον δὲ τμήμα τούτου εἰργάσθη ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἔθνους, ἐν ᾧ ἀνεπτύχθη, χωρὶς νὰ παραμελήσῃ τὰ πρὸς τὸν παγκόσμιον τεκτονισμὸν, χρέη καὶ ὑποχρεώσεις αὐτοῦ καὶ τὴν λοιπὴν ἀποστολὴν του.

Οἱ Ἑλ. τέκτονες, τὸν γνώμονα καὶ τὸν διαβήτην φέροντες εἰς τὰς χεῖρας, δι' ὧν σταθμίζουσι τὰς ἑαυτῶν πράξεις, ἐν τῇ καρδίᾳ δὲ ἔχοντες ἐρριζωμένον τὸ συναίσθημα τῆς κατ' ἀλλήλους ἀγάπης καὶ τοῦ καθήκοντος, πρέπει πρὸ παντός νὰ κατανοῶσι τὰς ἀληθείας ἅς τὸ Τάγμα ἐπαγγέλλεται καὶ νὰ δίδωσι δειγμάτων τῆς ἀφοσιώσεως αὐτῶν καὶ τῆς ἐκτιμῆσεως πρὸς αὐτό. Τοιαῦτα δειγμάτων ἔδωκαν πάντες οἱ δράσαντες μέχρι τοῦδε ἀδ. οἵτινες, σταθεροὶ εἰς τὰς καταδρομὰς καὶ τοὺς διαγμούς τῶν προλήψεων καὶ τῆς δεισι-

δαιμονίας, ἐπετέλεσαν πᾶν ὅ,τι κείται ζῶν μαρτύριον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν.

Ἡ ἰσχυρὰ δύναμις τοῦ τεκτονισμοῦ κατεδείχθη οὐχὶ μόνον εἰς τὰ ἀνωτέρω παραταχθέντα ἀναμφισβήτητα γεγονότα, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐνασκήσει τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης καὶ ὑπὸ ἄλλην μορφήν. Τὰ δόγματα «ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν» καὶ τὸ «ἐλεεῖτε τοὺς πτωχοὺς, ἵνα ὁ Θεὸς ἐλεήσῃ ὑμᾶς» ὑπῆρξαν διὰ τοὺς τέκτονας κρῖκοι συνδέσαντες αὐτὸν ἀδιαρρήτως πρὸς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα. Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὀρμώμενοι προήγαγον τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν ἐλεημοσύνην εἰς τὰς ὑψηλότερας αὐτῶν βαθμίδας. Ἡ ἐκ τῆς θλίψεως θεραπεία καὶ ἡ ἐκ τῆς ἀτυχίας ἀνακούφισις τοῦ πλησίον ἦσαν δι' αὐτοὺς ἐκ τῶν πρώτων μελημάτων. Νῦν δὲ βλέπει τις ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι τῆς Εὐρώπης πάσης νοσοκομεῖα, πτωχοκομεῖα, γηροκομεῖα, ὄρφανοτροφεῖα καὶ παντὸς εἴδους ἄλλα ἄσυλα, ὀφειλόμενα εἰς τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν μέριμναν τὴν τεκτονικὴν, ἔτι δὲ ἀναγνώστῃρια, βιβλιοθήκας, σχολεῖα, ἐν οἷς ἡ ἀπόκληρος, ἡ δυστυχὴς τάξις εὐρίσκει τὴν πνευματικὴν τροφήν της καὶ λαμβάνει τὰ φῶτα τῶν γραμμάτων. Πλὴν δὲ τούτων πάντων, παρέχουσιν ἄμεσον ὑπεράσπισιν παντὸς ἀδικουμένου καὶ παντὸς ἀναξιοπαθοῦντος διὰ τῆς δυνατῆς ἐν τῷ βεβήλω κόσμῳ μεσολαθήσεως καὶ ἀρωγῆς. ἄνευ διακρίσεως φυλῆς καὶ θρησκευματος.

Εὐτύχη τὰ ἔθνη ἐκεῖνα, ἐν οἷς κατενόηθη βαθέως ἡ μεγάλη ἀλήθεια τοῦ τεκτονισμοῦ. Τὰ ἔθνη ἐκεῖνα ἐμεγαλύνθησαν, τὰ ἔθνη ἐκεῖνα ἠτύχησαν, ἡ δὲ ἐπιτυχία αὐτῶν καταφαίνεται μυριοτρόπως ἐν τῇ εὐημερίᾳ καὶ τῇ ἀπολαύσει τῶν ἀγαθῶν, ἅτινα παρομαρτοῦσι πάσῃ ἐναρέτῳ πράξει.

Ἡ ὁμόνοια ἐν τῷ τεκτονισμῷ ἐπιβάλλεται καὶ εἰς τὰς στοὰς αὐτὰς καθ' ἑαυτὰς κατὰ τὰς πρὸς ἀλλήλας σχέσεις αὐτῶν καὶ τὴν διὰ κοινῆς συνεργασίας ἐκτέλεσιν τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ ἄτομα τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὰς κατὰ τὰς τεκτονικὰς καὶ ἐν γένει τὰς κοινωνικὰς αὐτῶν σχέσεις. Διὰ τῆς ὁμοιοῦσας δὲ καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης οἱ τέκτονες οὐχὶ μόνον πᾶσαν ἀτυχῆ περίστασιν δύνανται μετὰ θάρρους ν' ἀντικρύσωσιν, ἀλλὰ καὶ ἐρωμένως ν' ἀντιστῶσι κατὰ πάσης προσβολῆς, δυναμένης νὰ κλονίσῃ αὐτοὺς ἐν ταῖς πεποιθήσεσι καὶ τῇ ἐπιγνώσει τοῦ τεκτονικοῦ αὐτῶν καθήκοντος.

Ἐν Ἑλλάδι ὁ τεκτονισμὸς, ἂν καὶ οὐχὶ ἀρτίως μεταφυτευθείς, δὲν δύναται ἀτυχῶς νὰ παρουσιάσῃ κατορθώματα, ἅτινα νὰ κατατάξωσιν αὐτὸν μεταξὺ τῶν ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς ἀνθρωπότητος ἐργασθέντων. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὸ ἔδαφος ἦν ἥττον προπαρασκευασμένον νὰ δεχθῇ τὸ φυτόν τοῦτο, ὅπερ εἰς γῆν μὲν ἐκχερσωμένην εὐδοκιμεῖ θαυμασίως, εἰς γῆν δὲ χέρσον ἀντὶ καρπῶν τριβόλους φέρει, ἀλλὰ δύναται τις νὰ ἀποδεχθῇ ἀδιστακτικῶς, ὅτι τοῦτο

ἦν ἡ κυριωτέρα ἀφορμή, ἡ γεννήσασα τὴν παρούσαν κατάστασιν τοῦ τεκτονισμοῦ ἐν Ἑλλάδι; Ναί, λέγω. Ὁ τεκτονισμὸς εἰσήχθη ἄνευ προπαρασκευῆς καὶ χωρὶς νὰ συντρέξωσιν αἱ περιστάσεις ἐκεῖναι, αἵτινες ἠδύναντο νὰ ἐδραϊώσωσιν αὐτὸν καὶ καταστήσωσι σεβαστὰ τὰ δόγματά του. Ἐξ ἐναντίας ἐπεκράτησεν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο μεγαλειτέρα τῆς δεούσης ἐμπιστοσύνη, καὶ οἱ ἰδρυταὶ τοῦ τεκτονισμοῦ ἐν Ἑλλάδι μετὰ θάρρους μὲν προέβησαν εἰς τὸ ἔργον καὶ εἰς τὴν διάδοσίν του, ἀξιεπαίνως ὄντως ἐργασθέντες, ἀλλ' ἠστούχησαν τοῦ σκοποῦ ἐν ἐπεδίωκον. Διότι ναὶ μὲν ἡ διάδοσις ὑπῆρξεν ἀξιόλογος, δὲν παρέσχεν ὅμως καρποὺς ἀξιολόγους ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν παρατηρουμένην ἐπίδοσιν εἰς ἄλλας ιδέας, ἥττον παρεχούσας ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν ἐνδιαφέρον καὶ ἐλπίδα. Μὴ λησμονῶμεν δὲ ἀδ. καὶ τῆς διδασκαλίας, ἧς ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν: «Παραχώρει τὴν σημαντικὴν ταύτην εὐνοίαν εἰς τὰς ἐκλεκτὰς ἐκεῖνας ψυχὰς, αἵτινες βραδέως ἠτοιμάσθησαν νὰ δεχθῶσιν αὐτάς: οἰκοδόμησον οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἄμμου, γράψον οὐχὶ ἐπὶ τῆς χιόνος!» Καὶ τίς δύναται ν' ἀρνηθῇ ἀγ. ἀδ. ὅτι παρέσχομεν τὴν εὐνοίαν τῶν τεκτονικῶν ἀληθειῶν εἰς μὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκλεκτὰς ψυχὰς; Καὶ τίς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι δὲν ἐκτίσαμεν ἐπὶ τῆς ἄμμου καὶ δὲν ἐγράψαμεν ἐπὶ τῆς χιόνος; Δὲν ἀπαιτοῦνται μαρτύρια πολλὰ καὶ λόγοι πολλοὶ νὰ καταδείξωσι τὴν πικρὰν ἀλήθειαν, ἧτις ἐναργῆς κείται πρὸ ἡμῶν. Φοιτήσατε εἰς τὰς ἐργασίας τῶν στοῶν, λάβετε γνῶσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μυηθέντων καὶ τῶν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις προσερχομένων εὐαριθμῶν, ἐρωτήσατε, ἐξετάσατε ριζοδότητε περὶ τῶν ἀπλουστέρων καθηκόντων αὐτοῦ, καὶ θὰ πεισθῆτε ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι μεγαλειτέρα ἐκεῖνης, ἣν ἕκαστος ἡμῶν φαντάζεται. Μαρτυρῶ καὶ καχεξία, ἀγνοία παροϊμώδης καὶ ἐλλειψὶς τεκτονικοῦ αἰσθηματος καὶ τεκτονικῆς συνειδήσεως καὶ ὁμοιοῦσας καὶ ἀγάπης καὶ εὐσεβείας καὶ ἐμπιστοσύνης καὶ εἰλικρινείας καὶ σεβασμοῦ, εἶναι τὰ μέγιστα, δυστυχῶς, αἷτια δι' ἃ δὲν κατενόηθησαν ἔτι παρ' ἡμῖν καὶ τόσην καταφρόνησιν καὶ ψυχρότητα εὔρον τὰ τεκτονικὰ μυστήρια εἰς τὴν ἄλλως θερμὴν καὶ περικαλλῆ ἡμῶν χώραν.

Δὲν θὰ διατρίψω ἐπὶ τοῦ δυσαρέστου τούτου θέματος ἀδελ. καταδεικνύων ὑμῖν τὰς πληγὰς τοῦ παρ' ἡμῖν τεκτονισμοῦ, ἃς κάλλιον ἐμοῦ γινώσκετε. Αὐταὶ χαίνουσι καὶ ζητοῦσιν ἄμεσον τὴν θεραπείαν. Ἡ θεραπεία δὲ ἀναμφιβόλως δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἐὰν ἐπιληφθῶμεν τοῦ ἔργου μετὰ ζήλου καὶ ἐὰν συντόμως ἐργασθῶμεν, ἂν περισυναγάγωμεν πάντα τὰ ὑγιᾶ ἠθικὰ στοιχεῖα, τὰ δυνάμενα νὰ παραγάγωσιν ἀγαθόν τι, ἀποβάλλοντες τὰ κακὰ καὶ διεστραμμένα, ἐφ' ὧν τὸ τεκτονικὸν πνεῦμα οὐδὲν ἐπέδρασε, καὶ περιφρονῶντες καὶ ἡμεῖς αὐτὰ ὡς περιεφρόνησαν τὰς ἱεράς ιδέας, ἃς τοῖς ἐνεπιστεῦθημεν. Ὁ τεκτονισμὸς παρ' ἡμῖν πρέπει νὰ ἐργασθῇ καὶ νὰ δράσῃ, διότι ἔχει καθήκοντα ἱερά καὶ ὑψηλά νὰ ἐκπληρώσῃ.

Δούλοι ἀδελφοὶ ὁμαιόμενος δέονται τῆς ἡμετέρας ἀρωγῆς καὶ βο-
θείας· χῶραι βαφεῖσαι διὰ τοῦ αἵματος τῶν πατέρων ἡμῶν διατε-
λοῦσιν ὑπὸ ζυγὸν τυραννικὸν ἀφόρητον· δίκαια προαίωνια καταπα-
τοῦνται· ὁμόφυλοι ἐν ἐξορίᾳ ἀποθνήσκουσι καὶ καθ' ἑκάστην νέα προσ-
τίθενται δεινὰ εἰς τὰ ἀνήκουστα παθήματα τῆς ἡμετέρας πατρι-
δος. Ὁμονοήσωμεν ἄδ.· καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἐργασθῶμεν ὑπὲρ τῆς ἀ-
πελευθερώσεως δούλων· ἀγαπήσωμεν τὴν ἐργασίαν, θυσιάσωμεν μέ-
ρος τῆς ἡσυχίας μας χάριν τῶν πασχόντων, ὑπερασπίσωμεν ἐν τε-
κτονικῷ πνεύματι τὰ δικαιώματα τῆς ἡμετέρας πατρίδος μετὰ
καρτερίας καὶ ἐπιμονῆς, μετὰ περισκέψεως δὲ ἐκλέξωμεν πάντας
τοὺς δυναμένους νὰ ἔλθωσιν ἀρωγοὶ εἰς τὸ ἔργον, ἐμπιστευόμενοι τὰς
ἀρχὰς ἡμῶν εἰς ψυχὰς ἐκλεκτάς. «Οἰκοδομήσωμεν οὐχὶ ἐπὶ τῆς
ἄμμου, γράψωμεν οὐχὶ ἐπὶ τῆς χιόνος». **Ἄθ. Βρυζάνης.**

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ

Μετὰ βαθείας λύπης ἀγγέλλομεν τὸν θάνατον πολυτίμου ἄδ.· τοῦ Ἰω-
άννου Λουδ. Μίντερ, πρῶην διευθυντοῦ τῶν βασιλικῶν κτημάτων, μετὰ μα-
κρὰν καὶ ὀδυνηρὰν νόσον. Ὁ ἄδ.· Μίντερ κατεῖχε τὸν τεκτ.· βαθμὸν
P. † καὶ ἦτο τύπος καλοῦ καὶ ἀγ.· τέκτονος, πιστὸς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τάγ-
ματ.· καὶ ἐργάτης χρηστὸς ἐν τῶν ὀλίγων. Χύνομεν δάκρυ θαλερὸν ἐπὶ τοῦ
τάφου τόσον περιληγμένου ἄδ.·, ἔστω δὲ αὐτῷ τὸ χῶμα ἐλαφρόν.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Ζακύνθῳ ἡ νεαρὰ σύζυγος τοῦ πολιτικοῦ μηχανικοῦ κ Α
Ἀντωνοπούλου Ἀ ν θ ἡ, τὸ γ έ ν ο ς Β ο θ ρ ω ν τ ο ὦ, ἀδελφὴ τοῦ ἐν Ἀρ-
γοστολίῳ ἄδ.· Γερασίμου Βοθρωντοῦ καὶ νόμφη ἐπ' ἀδελφῷ τοῦ σεβ.· τῆς Σ.
Ἀθηνᾶς ἄδ.· Σ. Ἀντωνοπούλου. Τοῖς οὕτω πικρῶς δοκιμασθεῖσι ἀγ.· ἄδ.·
ἐκφράζομεν τὰ ἐγκάρδια συλλυπητήριά μας.

— Ἀπεβίωσεν ἡ καλὴ καὶ ἐνάρετος σύζυγος τοῦ ἄδ.· Γ. Σταυριανοῦ Β α-
σ ι λ ι κ ῆ, ἀφείσα λύπην ἀπαραμύθητον εἰς τὸν ἀνυπὸν σύζυγον καὶ τοὺς λοι-
ποὺς συγγενεῖς τῆς. Τὸν ἄδ.· Σταυριανὸν συλλυπούμεθα ἐκ καρδίας

— Ἐμνήθη εἰς τὰ τεκτ.· μυστήρια ὁ ἄδ.· Γ. Χοιδᾶς, γυμνασιάρχης ἐν
Ἀργοστολίῳ.

— Ἀνεχώρησεν εἰς Ἀργοστόλιον, ὅπως διαμεῖνῃ παρὰ τῇ οἰκογενεῖα του
ἐπὶ τινα χρόνον, ὁ ἄδ.· Πέτρος Γεράκης, μηχανικός, ὃν εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν
ταχέως μεταξὺ ἡμῶν

— Ἀφίκετο ἐν Ἀθηναίων ὁ ἄδ.· Π. Σπετσιέρης χάριν ἐποθέσεών του.
Διατρίβει ἐνταῦθα ὁ ἐκ Μεραίνης ἔγκριτος ὁμογενὴς καὶ ἄδ.· Α. Κ.
Μαυρομάτης, τέως σεβ.· τῆς αὐτόθι ὑπὸ τὴν Μεγάλῃν Ἀν.· τῆς Ἀγγλίας
σεπ.· Σ. ὁ «Ταῦρος».

— Ἀνεχώρησεν εἰς Ἰθάκην, ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα, ὁ ἄδ.· Ἰπποκρά-
της Καραβίας, πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του.

Διόρθωσις τυπογραφικῶν σφαλμάτων ἐν τῷ προηγουμένῳ
φυλλαδίῳ.

Σελ.	401	στίχ.	14	ἀνάγνωθι	Σεπτὰ	ἀντι	θεπτὰ
»	402	»	15	»	Μολᾶχ	»	Μολέχ
»	403	»	18	»	σπῆλα	»	σωλῆνα
»	403	»	34	»	Gaudet	»	gaudet
»	403	»	35	»	Ternos	»	cernos